

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum fides possit esse de rebus scitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

neq; hominis, neq; angeli testimonio assentire infallibiliter in veritate duceret, nisi quantum in eis loquentis Dei testimonium consideratur. Unde oportet, quod fides, quæ virtus ponit, faciat intellectum hominis adherere veritati, quæ in divina cognitione consistit, transcendendo proprijs intellectus veritatē. Et sic fidelis per simplicem, & semper eodem modo se habentem veritatem liberatur ab instabilis erroris varietate, ut dicit Dionys. 7. cap. de Divinis nomi. Veritas autem divina cognitionis hoc modo se habet, quod primo, & principaliter est ipsius rei creatæ, creaturæ vero quodammodo consequenter, in quantum quod cognoscendo seipsum omnia alia cognoscit. Et ita fides, quæ hominē divinæ cognitioni coniungit per ascensum, ipsum Deum habet sicut principale obiectum. Alia vero quæcumque, sicut consequenter adiuncta.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod omnia illa quæ in symbolo ponuntur ad creaturam pertinentia, non sunt materia fidei, nisi secundum quod eis aliquid veritatis primæ adiungitur. Ipsa enim passio non cadit sub fide, nisi in quantum credimus eam divina virtute fieri.

AD SECUNDUM dicendum, quod quamvis divino testimonio sit de omnibus credendum: tamē divinum testimonium sicut, & cognitio primo, & principaliter est de seipso, & consequenter de alijs. Ioannes. Ego testimonium perhibeo &c. Unde fides est principaliter de Deo, consequenter de alijs.

AD TERTIUM dicendum, quod veritas prima est obiectum visionis præ, ut in sua specie apparet. fidei autem, ut non apparet. Unde & si idē res sit virtusque actus obiectum, non tamen est idem ratione, & sic formaliter differens obiectum diversam speciem actus facit.

AD QUARTUM dicendum, quod lumen quodammodo est obiectum visus, quodammodo non. In quantum n. lux non videtur nostris visibus, nisi per hoc, quod ad aliqd corpus terminatur per reflexionē, vel alio modo coniungitur, dicitur non esse per se visus obiectum, sed magis color, qui semper est in corpore terminato. In quantum autem nihil, nisi per lucem videri potest, lux ipsum visibile esse dicitur, ut idem Philosophus dicit. & sic veritas prima est primo, & per se fidei obiectum.

AD QUINTUM dicendum, quod res cognita dicitur esse cognitio obiectum secundum, quod est extra cognoscere in se ipsa subsistens, quævis de re tali non sit cognitio, nisi per id, quod de ipsa est in cognoscere: sicut color lapidis, qui est visus obiectum, non cognoscit, nisi per speciem eius in oculo. Veritas igitur divina quæ simplex est in seipsa, est fidei obiectum: sed eā intellectus noster accipit suo modo per viā compositionis, & sic per hoc, quod compositioni facta tanquam veritate assentit, in veritatem primam tendit, ut in obiectum: & sic nihil prohibet veritatem primam esse fidei obiectum, quamvis sit complexorum.

AD SEXTUM dicendum, quod resurrectio carnis, & alia huiusmodi pertinent ad veritatem primam, in quantum divina virtute fiunt.

AD SEPTIMUM dicendum, quod omnia credibilia ex hoc, quod a Deo sunt testificata, oportet principaliter esse de veritate prima, & secundario de rebus creatis, ut ex dictis patet. Alia vero credibilia non sunt huiusmodi fidei obiectum, de qua nunc loquimur.

AD OCTAVUM dicendum, quod creator non est obiectum fidei sub ratione creatoris: sed ut est veritas prima. Vnde non oportet, quod fidei per se obiectum sit creatura: non enim quia eadem est cognitio domini, & serui in quantum huiusmodi, per hoc quicumque novit

A aliquid circa dominum, novit aliquid circa servum. **AD NONUM** dicendum, quod quamvis per veritatem primam deducamur in creaturas, principaliter tamen per eam deducimur in seipsam: quia ipsa principaliter de se testificatur. unde veritas prima se habet in fide, & ut medium, & ut obiectum.

AD X. Dicendum, quod charitas in proximo non diligit, nisi Deum. unde ex hoc non sequitur quod charitas obiectum sit aliquid aliud, quam summum bonum.

AD XI. Dicendum, quod imagines per quas fides aliquid intuetur non sunt fidei obiectum: sed id per quod a fides in suum obiectum tendit.

AD XII. Dicendum, quod quis fides sit de complexo quantum ad id, quod in nobis est, quantum ad id, in quo fidei dicimur sicut in obiectum, est de simplici veritate.

AD XIII. Dicendum, quod quamvis propheta materia habeat res creatas, & temporales, tamen propheta non habet re increata. Ad hoc. n. omnes prophetie revelatōnes ordinantur, et illæ quæ de rebus creatis fiunt, ut Deus cognoscatur a nobis. Et ideo propheta inducit ad fidem sicut ad finem, nec oportet, quod sit idem propheta, & fidei obiectum, vel materia: sed si aliquid sit de eodē fides, & propheta, non tamen fides, sicut de passione Christi fuit propheta antiquorum, & fides, sed propheta quantum ad id, quod erat in ea temporale, fides autem quantum ad id, quod erat in ea æternum.

AD XIV. Dicendum, quod de passione non est fides, nisi secundum quod coniungit veritati æternæ, prout passio circa Deum considerat. Vnde ipsa passio quis in se considerata sit contingens tamen secundum quod divine præcise subsistat, put est de ea fides, & propheta immobilis veritatem habet.

AD XV. Dicendum, quod propositionis subiectum, se habet ad totam propositionem, sicut materia. Vnde quis in talibus cum dicimus Deus est passus solummodo noiet subiectum quid increatum, tota tamen propositio dicitur esse de re increata sicut de materia. Et sic non remouet, quod fides habet veritatem primam pro obiecto.

AD XVI. Dicendum, quod pro tanto veritas prima dicitur esse fidei obiectum, quia de ea est fides. nec tamen oportet, quod quodlibet enuntiabile de Deo formatum sit credible: sed illud solum de quo veritas divina testificatur, sicut et corpus mobile est subiectum naturalis philosophiæ, nec tamen omnia enuntiabilia, quæ de corpore mobili possunt formari sunt sciibilia, sed illa solum, quæ ex principiis naturalis philosophiæ manifestant. Ipsum autem testimonium veritatis primæ, se habet in fide, ut principium in scientijs demonstratiuis.

ARTICULVS IX.
Utrum fides possit esse de rebus scitis.

NONO quaeritur, utrum fides possit esse de rebus scitis. Et videtur quod sic. Vnde quodque non potest esse scitum, quod necessaria ratione potest probari: sed secundum Ricard. de S. Victore ad omnia, quæ credere oportet, non deest ratio non solum probabilis: sed necessaria. ergo de rebus creditis scientia haberi potest.

¶ 2 Præ. Lumen gratiæ diuinitus infusum, est efficacius quam lumen naturæ, sed ea quæ nobis manifestantur per lumen naturæ rationis, sunt a nobis scita vel intellecta, & non solum credita. ergo & ea quæ innotescunt nobis per lumen fidei diuinitus infusum, sunt a nobis scita non solum credita.

¶ 3 Præ. Certius, & efficacius est Dei testimonium, quod habet quantum ad quæ sciētis: sed de eis, quæ procedunt ex suppositione dicti alicuius sciētis contingit habere scientiam, ut patet in scijs subalternatis, quæ principia sua supponunt a scijs subalternatis. ergo multo fortius de his quæ sunt fidei habet scientia cum supponatur ex testimonio diuino.

Quæst. disp. S. Tho. DDD ¶ Præ.

D. 603.

2. 2. q. 1. arc. Hu. lib. 1. de scit. c. 4.

Non multo
est illius.

de anima
cap. 5. &
sq. tom. 1.

2. 1.

2. 1.

¶ 4 Præ. Quando eumq; intellectus cogitur de necessitate ad assentiendum aliquibus, habet scientiã de his quibus assentit, processus n. ex necessarijs scientiam facit: sed his, quæ sunt fidei, aliquis credens ex necessitate assentit. d. n. Iaco. 2. quod dæmones credunt, & contremiscunt, quod non potest ex eorum voluntate fieri, cum ipsorum voluntas laudabilis esse non possit: & sic reliquitur, quod de necessitate his, quæ sunt fidei, consentiant. ergo de his, quæ sunt fidei, potest esse scientia.

¶ 5 Præ. Ea quæ sunt naturaliter cognita, sunt scientia vel certius cognita quam scientia: sed cognitio Dei naturaliter est omnibus inserta, vt Damasc. dicit, Fides autem est ad cognoscendum Deum. ergo ea quæ sunt fidei, possunt esse scientia.

Lib. 1. Orth. fidei c. 1. & 3.

¶ 6 Præ. Plus distat opinio à scientia quam fides: sed de eodem potest esse scientia, & opinio vt si aliquis vnam, & eandem conclusionem sciat per syllogismum demonstratiuum, & dialecticum. ergo potest de eodem esse scientia, & fides.

¶ 7 Præ. Christum esse conceptum, est articulus fidei: sed hoc beata virgo per experimentum sciuit, ergo potest idem esse scitum, & creditum.

¶ 8 Præ. Deum esse vnum ponitur inter credibilia: sed hoc demonstratiue probatur a Philosophis, & ita potest esse scitum, ergo de eodem potest esse fides, & scientia.

¶ 9 Præ. Deum esse, quoddam credibile est, non autem credimus hoc pp hoc, quod sit Deo acceptum: quia nullus potest existimare aliquid esse Deo acceptum, nisi prius existimat esse Deum, qui acceptat: & sic existimatio qua quis existimat Deum esse, præcedit existimationem, qua quis putat aliquid Deo esse acceptum, nec potest ex ea causari: sed ad credendum ea quæ nescimus, ducimur p hoc, quod credimus Deo acceptum, ergo Deum esse, est creditum, & scitum.

Sed contra, materia vel obiectum fidei principale est veritas prima: sed de prima veritate, i. de Deo, non potest hic esse scientia, vt viderur per Dionysii. cap. de Diu. nomin. Ergo non potest de eodem esse fides, & scientia.

Non remota a prim.

¶ 1 Præ. Scientia per rationem perficitur, ratio autem vim fidei euacuat: fides n. non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. ergo fides, & scientia non concurrunt in idem.

¶ 2 Præ. Prime Cor. 3. cum venerit, quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est: cognitio fidei ex parte est, i. imperfecta: cognitio autem scientiæ est perfecta, ergo scientia fidem euacuat.

Epist. 1. c. 2. & 3. rom. 2.

RESPON. Dicendum, quod secundum Aug. in lib. de Videndo Deum, creduntur illa, quæ absunt a sensibus nostris, si videtur idoneum testimonium, quod eis perhibetur. vñr autem quæ præsto sunt vel animi vel corporis sensibus. Quæ quidem dñi euident est in his, quæ præsto sunt corporis sensibus, in quibus manifestum est quid præsto sit corporis sensibus, & quid non. Sed in sensibus animi cum quid præsto esse dicatur, magis latet: illa tamen præsto esse dñi intellectui, quæ capacitatem eius non excedit, ut intuitus intellectus in eis figatur, talibus n. aliquis assentit non pp testimonium alienum: sed pp testimonium proprii intellectus. Illa uero, quæ facultatem intellectus excedunt, absentia esse dñi a sensibus animi, unde intellectus in eis figi non potest: unde eis non possumus assentire pp proprium testimonium: sed pp testimonium alienum. Et hæc proprie credita dicuntur, unde fidei obiectum est

id, quod est absens ab intellectu. Credunt n. absentia, sed vident præsentia, vt in eodẽ lib. Ang. dicit, vel res non apparet, i. res non visã: quæ vt dñr Hebr. 1. 1. Fides est substantia, &c. Quando cunque autem deficit ratio proprii obiecti, oportet quod actus deficiat. unde quicquid incipit esse actus deficiat. unde quicquid testatur obiectum, subest actui fidei. Quæcunque autem sciuntur, proprie accepta scientia, cognoscuntur p relationem in prima principia, quæ p se præsto sunt intellectui. Et sic omnis scientia in visione rei præsentis perficitur, unde impossibile est, quod de eodem sit fides, & scientia. Sciendum autem, quod aliquid est credibile dupliciter. Vno modo simpliciter, quod, si excedit facultatem omnium hominum in statu viæ existentiũ, sicut Dei esse trinitus, & hmoi. Et de his est impossibile ab aliquo homine scientiam haberi: sed quilibet fidelis assentit huiusmodi testimonium Dei, cui hæc sunt præsto, & cognita. Aliquid vero est credibile non simpliciter, sed respectu alicuius, quod quidem non excedit facultatem omnium hominum, sed aliquorum tantum, sicut illa, quæ de Deo demonstratiue sciri possunt, vt Deum esse vnum, aut incorporeũ, & hmoi. Et de his nihil prohibet, quin sint ab aliquibus scita, qui horum habent demonstrationes: & ab aliquibus credita, qui horum demonstrationes non perceperunt: sed impossibile est, quod sint ab eodem scita, & credita.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod de omni, quod oportet credi, si non sit p se notum, habet rationem non solum probabilem, sed etiã necessariam, quæ eam nostrã scientiam contingit latere, vt ibidem dicit Ricardus. unde rationes creditiolum sunt ignote nobis, sed Deo notæ, & beatis, qui de his non solum fidei, sed visionem habent.

AD SECVNDVM dicendum, quod quibus lumen dicitur infusum sit efficacius quam lumen naturale, non tamen in statu isto participat a nobis perfecte, sed imperfecte. Et ideo propter imperfectã participationem eius contingit, quod non ducimur per illud in visionem horum ad quorum cognitionem datur: sed hoc est in patria quando perfecte illud lumen participabimus, ubi in lumine Dei videbimus lumen.

AD TERTIVM dicendum, quod ille qui habet scientiam subalternatam, non perfecte attingit ad rationem sciendi, nisi inquantum eius cognitio continuatur quodammodo cum cognitione eius, qui habet scientiam subalternantem: nihilominus tamen inferiori scientiæ non dicitur de his, quæ supponunt habere scientiam: sed de conclusionibus, quæ ex principijs suppositis de necessitate concluduntur, & sic fidelis potest dici habere scientiam de his, quæ concluduntur ex articulis fidei.

AD QVARTVM dicendum, quod dæmones non voluntate assentiunt his, quæ credere dicuntur: sed ex certis evidentijs signorum, ex quibus conuincuntur verum esse, quod fideles credunt: quæuis illa signa non faciunt apparere id, quod creditur, vt per hoc possunt dici visionem eorum, quæ creduntur habere. unde & credere a quoocce dicitur de hominibus fidelibus, & dæmonibus: nec est in eis fides ex aliquo lumine gratiæ infuso, sicut est in fidelibus.

AD QVINTVM dicendum, quod de Deo non est fides quantum ad id, quod naturaliter de Deo est cognitum: sed quantum ad id, quod naturalem excedit cognitionem.

AD SEXTVM dicendum, quod non est possibile, quod aliquis de eodem habeat scientiam, & opinionem: quia opinio est cum formidine alterius partis, quæ formidinet scientiam excludit: & similiter non est possibile, quod sit de eodem fides, & scientia.

AD SEPTIMUM dicendum, q̄ beata virgo poterat quidē scire, q̄d filiū nō ex virili cōmitione cōceperat. Quā autē virtute cōceptio illa facta fuerat, nō potuit scire: sed credidit angelo dicēti, Spūs sanctus &c.

AD OCTAVUM dicendum, quōd Deum esse vñū prout est demonstratum, nō dicitur articulus fidei: sed p̄suppositum ad articulos. Cognitione enim fidei p̄supponit cognitionem naturalem, sicut & gratia naturā: sed vnitas diuinæ essentia talis qualis ponitur a fidelibus, scilicet cum omnipotentia, & omnium providentia, & alijs huiusmodi quæ probari non possunt, articulum constituit.

AD NONVM dicendum, q̄ aliquis potest incipere credere illud, quod prius nō credebatur: sed debilius existimabat. vnde possibile est quod aliq̄s antequā credat Deum, existimauerit Deum esse, & hoc esse ei placitum, quod credatur cum esse. Et sic potest aliquis credere Deum esse, eo quod sit placitū Deo, quamuis hoc etiā non sit articulus fidei, sed antecedens ad articulum: quia demonstratiue probatur.

ARTICVLVS XIII. QVÆSTIO III.

Verum necessarium sit homini habere fidem.

DE IMO quæritur, vtrum sit necessarium homini habere fidē. Et videtur quod nō. ut enim dicitur Deut. 32. Dei perfecta sunt opera: sed nō est aliquid perfectum, nisi prouideatur ei de his, quæ sunt ei necessaria ad finem proprium consequendum. ergo vnicuique rei ex conditione naturæ suæ prouisa sunt illa, quæ sufficiunt ad vltimum finem consequendum: sed ea quæ sunt fidei, sunt supra cognitionem hominum ex naturali conditione competentem. ergo fides, per quam huiusmodi accipiuntur sue cognoscuntur, non est homini necessaria ad suum finem consequendum. Sed dicendum, q̄d homini ex sua conditione naturali sunt prouisa illa, quæ sunt necessaria ad naturalem finem consequendum, cuiusmodi est felicitas vīe, quæ ponitur a Philosophis: non autem ad consequendum fidem supernaturalem, quæ est beatitudo æterna.

¶ 2 Sed contra, Homo ex natura conditionis suæ ad hoc factus est, vt sit particeps æternæ beatitudinis, ad hoc enim Deus rationale creaturam capacem sui instituit, vt habeatur in 2. sententiarum. ergo in ipsa natura debuerunt sibi esse indita principia, per quæ ipsum finem consequi possit.

¶ 3 Præter. Sicut ad consequendum finem est necessaria cognitio, ita & operatio: sed ad consequendum finem (supernaturalem) non dantur nobis habitus virtutum ordinates in alia opera, quā in q̄ ordinamur p̄ naturalem ordinationē: sed ad eadem opera p̄fectiori modo faciendā. castitas enim infusa, & acquisita eundem actum habere videntur, sicut delectationibus veneris refrenare. ergo nec propter consequendum finē supernaturalem oportuit nobis aliquē habitū infundi ordinatū ad alia cognoscendā, quā naturaliter cognoscere possumus: sed ad eadē p̄fectiori modo, & sic vñ quod habere fidē nō apparentium rōnum, non fuerit necessarium ad salutē.

¶ 4 Præter. Potentia non indiget habitu propter id, ad quod naturaliter est determinata: sicut patet de potentijs irrationabilibus quæ sine habitu medio sua opera faciunt, vt vis nutritiua & generatiua: sed humanus intellectus naturaliter determinatur ad cognoscendum Deum. ergo non indiget habitu fidei ad hoc, quod in cognitionem Dei ducatur.

¶ 5 Præter. Perfectius est qd per seipsum potest consequi finē, quam quod non potest per seipsum: sed alia

animalia ex principijs naturalibus possunt cōsequi fines suos. Vnde cum homo sit eis perfectior, videtur, quod cognitio naturalis sit ei sufficiens ad consequendum finem suum, & sic non indiget fide.

¶ 6 Præter. Illud qd reputat in vitium, non est necessarium ad salutē: sed qd aliquis sit credulus, reputatur in vitium. Vnde dicitur Eccl. 19. Qui cito credit, &c.

¶ 7 Præter. Cum Deo summe sit credendum, illi magis debemus credere, p̄ quē magis cōstat Deum esse locutum: sed magis cōstat Deum esse locutum per naturalem rōnis instinctum quā per aliquē apostolū, vel prophetam, cum hoc certissimum sit Deum esse actorē totius naturæ. ergo his quæ dicat rō, magis debemus adherere, quā his quæ prædicantur per apostolos, vel prophetas de quibus est fides. Cū igitur hæc interdum videantur dissonare ab his, quæ rō naturalis dicat, sicut cū dicunt Deum trinum, & vnum, vel virginē concepisse, & alia huiusmodi, videtur, quod non sit cōueniens fidem habere de talibus.

¶ 8 Præter. Illud quod euacuat altero adueniēte, nō vñ propter illud esse necessarium. Non enim euacuaretur, nisi haberet aliquā oppositionē ad ipsum: oppositum autē non inducit ad suum oppositum, sed magis abducit: sed fides euacuat gloria adueniēte. ergo non est necessaria p̄ gloriam consequendam.

¶ 9 Præter. Nihil indiget ad suum finem consequendum, eo per qd destruitur: sed fides destruit rōnem, vt nō dicit Greg. Fides non habet meritum, &c. ergo rō fide non indiget ad suum finem consequendum.

¶ 10 Præter. Hæreticus non habet habitum fidei: sed contingit quod hæreticus aliqua vera credit, quæ sunt supra facultatem rationis, sicut credit filium Dei incarnatum, quāuis non credit eum passum. ergo non est necessarius habitus fidei ad cognoscendum ea, quæ sunt supra rationem.

¶ 11 Præter. Quādo aliquod confirmat per plura media, si vnum illorum nō habet firmitatē, tota cōfirmatio efficacia caret, vt patet in deductionibus syllogismorum, in quibus vna de multis propositionibus falsa, vel dubia existente, probatio inefficax est: sed ea quæ sunt fidei in nos p̄ multa media deueniunt, a Deo nō dicta sunt Apostolis, vel prophetis, a quibus in successores eorum, & deinceps in alios, & sic vsque ad nos peruenerunt per media diuersa, non autem in omnibus istis medijs certum est esse infallibilem veritatem: quia cum homines fuerint, decipi, & decipere poterunt. ergo nullam certitudinem habere possumus de his, quæ sunt fidei, & ita stultum videtur his assentire.

¶ 12 Præter. Illud non vñ necessarium ad vitam æternam consequendā, qd meritum vitæ æternæ dimittit: sed cum difficultas operetur ad meritū, habitus qui facilitatem facit, meritum dimittit. ergo habitus fidei non est necessarius ad salutem.

¶ 13 Præter. Potentiæ rationales sunt nobiliores, quam naturales: sed naturales non indigent habitibus ad suos actus. ergo nec intellectus indiget habitu fidei ad suos actus.

SED CONTRA est, quod dicitur Heb. 11. Sine fide impossibile est placere Deo.

¶ 2 Præter. Illud necessarium est ad salutem, quo nō habito homo damnatur: sed fides est huiusmodi, Mar. 16. qui non crediderit condemnabitur. ergo fides est necessaria ad salutem.

¶ 3 Præter. Altior vita altiori cognitione indiget: sed vita gratiæ est altior quā vita nature. ergo indiget aliqua cognitione supernaturali, q̄ est cognitio fidei. Quæst. dit. S. Tho. DDD 2. R5-

Homil. 26. in Euang. a medio.